

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ט"ז טבת תשפ"ג | דף היומי בבלי: גדרים עו | דף הכולל: גדרים לו.
דף היומי בהלכה: מסימן פ"ט אמצע הסעיף "ואם טעה" עד סעיף ג'.
מוסר: שמירת הלשון - פרק ט' 'ועתה נדבר' עד פרק ט' 'והנה אנחנו'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ש. חשבון הנפש פ"ג "והשנים עשר חשבון האדם" פ"ג "והשלושה עשר חשבון האדם"

**הרב מרמורשטיין חשב כיצד יוכל להנציח את
דמותו של אביו המנוח, והחליט לבסוף להיתפס
לאחת מהמעלות המיוחדות שלו, החיבה הגדולה
של אביו ז"ל למצוות עניית 'אמן', עליה היה
מקפיד ובה היה מוצא הנאה גדולה לנפשו**

כן, אני מקנא בזכות הגדולה של מצווה מיוחדת

בזכות הפעילות של הארגון. אלפים ואפילו רבבות שאומרים כל יום כמה וכמה 'אמנים' הודות לחינוך וההשפעה של פעילות הארגון, המצוות מוכפלות יום יום ומגיעות לכמויות בלתי נתפסות. כמה אפשר וצריך לקנא ברב מרמורשטיין על פעלו הברוך?

אין לתאר ואין לשער!

אבל 'אמר האומר, הרי לא לכל אחד מאתנו יש את היכולות שיש לרב מרמורשטיין. אכן, אנחנו יכולים לקנא בו, אבל איך נוכל לקחת את זה כדרך של לימוד, האם אנחנו יכולים להתחרות בו או להקים ארגון דומה כשאינו לנו את האמצעים שיש לו? בתשובה היא מאוד פשוטה: לא עליך המלאכה לגמור.

חשבו על אביו של הרב מרמורשטיין, רבי חיים בן ציון ז"ל. הוא בסה"כ הקפיד על המצווה כראוי, ואנחנו רואים שהמייסד האמיתי של 'בני אמונים' זה דווקא בגלל שבנו למד אצלו את המצווה החשיבות שיש לייחס למצווה האדירה הזאת, הוא צעד בדרכיו והקים את הארגון.

ומי לימד את רבי חיים בן ציון ז"ל להדר בעניית אמן? אנחנו לא יודעים. אולי היה זה אביו, אולי היה זה אחד המלמדים שלו בילדותו לפני כ-100 שנה? אולי היה זה איזה יהודי קשיש שהתפלל בבית הכנסת ושהקפיד עלה עניין הזה וממנו למד להדר במצווה זו.

אנחנו רואים שפעמים רבות אנשים שאין להם כביכול כח

מאת: הרב יהושע לייבזון

באחרונה כתבנו מעל במה זו מספר פעמים על אנשים שאפשר וצריך לקנא בהם על פועלם הברוך. היום אנחנו רוצים למקד את הזרקור באחד מהם. רבי יעקב דב מרמורשטיין שליט"א מארה"ב, שהקים את ארגון שאפשר לקנא בו, לאחר פטירת אביו הרה"ח רבי חיים בן ציון מרמורשטיין ז"ל.

הרב מרמורשטיין חשב כיצד יוכל להנציח את דמותו של אביו המנוח, והחליט לבסוף להיתפס לאחת מהמעלות המיוחדות שלו, החיבה הגדולה של אביו ז"ל למצוות עניית 'אמן', עליה היה מקפיד ובה היה מוצא הנאה גדולה לנפשו.

כך הוקם לו הארגון 'בני אמונים', שפועל בעיקר בקרב תינוקות של בית רבן, עם מבצעים לילדים וחלוקת פרסים ועלונים, אבל ההשפעה חזקה הרבה יותר, הילדים של לפני 15 שנה נעשו בחורי ישיבות ואברכי כוללים, ההנהגה הטובה שנהגו בעצמם הלכה והשתכללה גם בקרב מבוגרים יותר, וכיום ניתן לראות בבתי כנסת רבים יהודים שמקפידים למצוא 'חברותא לברכות השחר', כדי שיוכלו לענות אחריו אמן ושגם הוא יענה אמן אחרי שהם עצמם מברכים כל ברכה וברכה, ובהמשך ההשפעה גם הגיעה לרבות בנות ישראל הצנועות והטהורות שבתפילתם בבתיהם מחפשות מישהי שתענה להן אמן לברכותיהן.

תחשבו על הכמויות הרבות של מצוות עניית אמן שנצברו

במשפחתו ובסביבתו הקרובה, אז כן, יש לנו מה ללמוד מהסיפור הזה של 'בני אמונים', אנחנו צריכים לקנא, וגם ללמוד ממנו ולהרבות בזכויות.

השפעה, מתחילים להניע תהליכים שבסופו של דבר מחוללים שינוי עצום ורחב היקף. מה גם שכל אחד ואחד מאתנו יכול לעשות שינוי בעצמו,

אמר לו רבי נפתלי צבי מבאבוב זי"ע, "שמע נא, אתה בעל משפחה גדולה ומטופל בילדים רכים, ואני כבר זכיתי להשיא את כל ילדיי, ובכן, הגד לי איזה תרופה אתה צריך, ואני כבר יקנה לך את זה ואביא לך את זה לביתך, כי חבל על כל דקה שלך, ואתה צריך לעזור בבית"

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד על הליכות נאצלות

סיפר לי הנ"ל, שהרה"ק רבי נפתלי צבי מבאבוב זי"ע, עוד בטרם עלה על כס האדמורו"ת, נכנס פעם אחת לבית מרקחת לקנות איזה תרופה, בהיכנסו, ראה את אחד ממכריו יהודי בעל משפחה גדולה בלעה"ר שממתין אף הוא שם, שאלו רבי נפתלי צבי, לצורך מה באת הנה, השיב היהודי, כדי לקנות איזה תרופה, אמר לו רבי נפתלי צבי "שמע נא, אתה בעל משפחה גדולה ומטופל בילדים רכים, ואני כבר זכיתי להשיא את כל ילדיי, ובכן, הגד לי איזה תרופה אתה צריך, ואני כבר יקנה לך את זה ואביא לך את זה לביתך, כי חבל על כל דקה שלך, ואתה צריך לעזור בבית" - וכך הוה - היהודי הלך לדרכו, והרבי נשאר והביא לו לביתו את התרופה...

עוד סיפר, שפעם ראה רבי נפתלי צבי זי"ע ברחוב בבארא פארק, שעומד אחד ליד רכבו ומהרהר, ושאל אותו רבי נפתלי צבי אם יש לו איזה בעיה, ואמר לו שהוא במבוכה מה לעשות, שכן בבארא פארק מאוד קשה למצוא מקום לחניית הרכב, כי במקום זה אסורה החניה, ובמקום אחר אי אפשר להחנות את הרכב בכל השעות ביממה, רק בחלק שעות, ואם מחנים את הרכב שלא במקום, או השעה היעודה, אז מקבלים מיד קנס, והיהודי היה נצרך להיכנס ולסדר איזה דבר בדחיפות, אך היה מפחד שיתנו לו קנס שעומד עם רכבו במקום שאסור לחנות, מיד כששמע רבי נפתלי צבי את דבריו, אמר לו שיכול ללכת תיכף ומיד לדרכו, והוא כבר ישמור על רכבו שלא יאונה לו כל רע, ושלא יקבל שום קנס.

(מתוך נועם שיח' מכון אפריון לשלמה - ויקרא תשעז)

סיפר לי האברך החשוב העסקן ר' נפתלי מערינג הי"ו מחשובי חסידי וויזשניץ-מאנסי בויליאמסבורג, שפעם התקיימה קידושא רבא בצפרא דשבתא בביהמ"ד דחסידי וויזשניץ-מאנסי בויליאמסבורג, ושם נהוג שרב הביהמ"ד הגה"צ רבי יצחק יוחנן האגער שליט"א, בן כ"ק מרן האדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי זצ"ל, הוא מקדש על היין בקול, ושאר האנשים שלא שמעו עושים לעצמם קידוש על מיץ ענבים, בעוד שהרה"צ רבי יצחק יוחנן מקדש בדווקא על יין שמונח לפניו בקנקן מצופה כסף.

מספר ר' נפתלי, שבשבת ההוא, כשלקח הרב את הקנקן למזוג את הכוס ביין, ראה שיש בו רק מים ולא יין, ולכן אמר אברך אחד שהוא הולך מיד להביא יין, כי הרי הרב אינו מקדש על מיץ ענבים, אך כשחזר האברך עם היין בידו, נשתומם לראות שאוחזים כבר לאחר קידוש, והבין שהרב קידש בהכרח על מיץ ענבים, והדבר היה לו לפלא, למה שינה ממנהגו הקדום לקדש על היין, וכשראה הרב את פליאתו, הסביר לו שעלה בלבו ספק באיזה הידור עדיף להדר, לקדש על היין או למנוע טירחא דציבורא שלא יצטרכו להמתין עליו עד שיביאו לו יין, והסיק לעצמו שהרבה יותר חשוב למנוע טירחא דציבורא מאשר לעמוד על מנהגו לקדש על יין בדווקא, ולכן קידש מיד על מיץ ענבים...

בשבת שהייתי בויליאמסבורג לרגל השמחה בבית מחותני כ"ק גאב"ד בראד שליט"א, והיתה לי הזכיה להשתעשע באהבים עם מחותנו החדש הרה"צ רבי ברוך הורוויץ שליט"א ממעליץ, ושמעתי מפיו כמה עובדות מאלפות, ואמרתי להביאם בפני קהל עדת ה' מי מנה ללמוד מהם דרך חיים ותוכחות מוסר.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

אי פעם, לפני שנים רבות, החליטה האישה הראשונה להתחזק בתפילת מנחה. היא קבעה לעצמה כלל ברזל: בשעה שלוש (בחורף. בקיץ זה בחמש) עוזבים הכל, לא משנה כמה ההכל הזה מעסיק, ונעמדים להתפלל.

הרב ד"ר עוז מרטיץ על לפעמים אבוקדו הוא בחירה מצוינת

סצנה א':

שני אנשים עומדים בחנות הירקות. אחד מעדיף לקחת אבוקדו. השני בוחר לקחת אבוקדו.

סצנה ב':

שני ילדים בוחרים פרס אצל רופא השיניים. אחד מעדיף מדבקות. השני בוחר מדבקות.

סצנה ג':

שתי נשים, כל אחת בביתה, מעיפות מבט אל השעון. השעה חמש אחר הצהריים.

אחת מעדיפה ללכת עכשיו להתפלל מנחה. השנייה בוחרת ללכת עכשיו להתפלל מנחה.

אתם כמובן שואלים עכשיו: למה הוא מעדיף והשני בוחר? מה ההבדל?

אבל יש כאן שאלות פרומו:

מה זה מעדיף?

מה זה בוחר?

בואו נדבר על זה רגע.

גם כשאנחנו מעדיפים וגם כשאנחנו בוחרים, אנחנו מבצעים פעולה דומה:

מכריעים בין שתי אפשרויות (או יותר).

הפרמטר שיגדיר אם ההכרעה היתה העדפה או בחירה, הוא מה שמונח מאחורי ההכרעה.

קבלו את מאחורי הקלעים של הסצנות הפותחות.

סצנה א':

לקוח אחד לוקח אבוקדו, כי הפרי הזה טעים לו.

השני לוקח אבוקדו, מתוך מחשבה על התועלות הבריאותיות שלו.

סצנה ב':

ילד אחד לוקח מדבקות, כי זה מה שהוא מחבב.

השני לוקח מדבקות, כי אין שום דבר מעניין בקופסת הפרסים,

אבל הוא לא רוצה להתלונן.

סצנה ג':

זוהי הסצנה המעניינת ביותר, ועליה נדבר בהמשך.

מספיקות לנו שתי הסצנות הראשונות כדי להגדיר, בקלות רבה, את ההבדלים:

כשהשיקול הוא "נעים לי, טעים לי" - זוהי העדפה.

כשהשיקול הוא "כך נכון לעשות" - זוהי בחירה.

עד כאן החלק הקל, המובן והפשוט.

הכל מתחיל להיות מעניין יותר כשהעסק מסתבך, כמו בסצנה ג':

שתי נשים עזבו את עיסוקיהן הדחופים ופנו להתפלל מנחה. לכאורה, שתיהן עשו בחירה טובה. אבל הנה מאחורי הקלעים:

אי פעם, לפני שנים רבות, החליטה האישה הראשונה להתחזק בתפילת מנחה. היא קבעה לעצמה כלל ברזל: בשעה שלוש (בחורף. בקיץ זה בחמש) עוזבים הכל, לא משנה כמה ההכל הזה מעסיק, ונעמדים להתפלל.

זו היתה בחירה לא ממש קלה, כי שעות אחר הצהריים הן תמיד אמצע המרוץ היומי, אבל היא החזיקה היטב בבחירה שלה. שנים עברו, תנאים השתנו, ילדים נוספו, הל"ז זז, וכיום השעה חמש היא תמיד חמש דקות לפני שילדי הת"ת שלה פורצים הביתה.

אולי היה נכון להקדים את התפילה. אולי, אם יש שבו היא לא הספיקה להקדים, נכון לברר מה קודם למה - תפילת מנחה שלה או הארוחה ותשומת הלב לילדים.

אבל 'חמש' כבר הפך אצלה לרוטינה. היא רגילה, נוח לה, ככה היא מצליחה להחזיק ראש.

היא מעדיפה להתפלל מנחה בחמש.

השנייה היתה רגילה להתפלל מנחה עם תלמידותיה בבית הספר, אבל מאז שיצאה לשנת שבתון, היא צריכה להזכיר לעצמה בכל יום מחדש לעזוב הכל ולהתפלל. הבית שלה שקט בשעה הזו, קל לשקוע במשימות ולהיסחף, לכן היא קבעה לעצמה את השעה חמש כעוגן בל"ז היומי: זה זמן התפילה.

היא בוחרת להתפלל מנחה בחמש.

לא תמיד יש לנו גישה אל מאחורי הקלעים של ההכרעות, אפילו לא של ההכרעות שלנו עצמנו.

ושיקול דעת, מי כמונו יודע, הוא דבר מתעתע כל כך. כמה קל להשתכנע שאנחנו בוחרים במשהו מהסיבות הצודקות, הנכונות והראויות, וממש לא מעדיפים אותו סתם כי נוח לנו.

האמת היא שהחיים שלנו מורכבים - בחלקם הגדול, ואולי אף ברובם - מהרגלים. זאת אומרת, שגם אם פעם בחרנו משהו במאמץ, ייתכן מאוד שעם הזמן הוא הפך להרגל, וכיום הוא פשוט נוח לנו, כי אנחנו אוהבים הרגלים. לפעמים, שדה הקרב של אתמול הופך לאזור הנוחות של היום. אנחנו אמנם לא מחפשים מלחמות לשם מלחמות, אבל גם לא רוצים לשקוע באבק ההרגל ולהסתמא ממנו עד שלא נבחין היכן האמת של חיינו.

ובכן, מה עושים? מרעננים. מוציאים מדי פעם את ההרגלים לאוויר העולם, מנערים מאבק, בודקים: האם הם עדיין מתאימים לערכים שלי?

יותר מזה: האם ברור לי לגמרי מהם הערכים שלי? מהי האמת שלאורה אני חפץ להתנהל?

לפעמים נגלה שהשיקול שלנו ממשיך להיות מסוג 'נכון או לא נכון', ואשרינו. אבל אם נגלה שהוא נדד למחלקת 'נוח או לא נוח', כדאי יהיה לחזור שוב לעמדת שיקול הדעת, לבחון מחדש את הנושא מול האמיתות שלנו -

ולבחור מחדש.

מילון מונחים:

העדפה - פעולה מחשבתית אוטומטית מהירה ולא צורכת מאמץ; לעשות את מה שנעים וטעים, כי אני מרכז העולם.

בחירה - פעולה מחשבתית לא אוטומטית, לעתים איטית וצורכת מאמץ; לעשות את הראוי והצודק, כי ערכי ולא צרכי הם השיקול המרכזי.

משהו לקחת לדרך:

לא תמיד אנחנו מסוגלים להכריע בכוחות עצמנו מהו ה'נכון' הספציפי שלפיו עלינו לבדוק את בחירתנו. חשוב לפני כל החלטה לברר, להתייעץ ולהיות בטוחים לגמרי שאנחנו יודעים מה באמת נכון לנו כעת.

משפט כוח:

אני בוחר להיות בוחר גם אם אני מעדיף אחרת.

(פרק מתוך הספר 'רגעים של כוח'. ד"ר עוז מרטין פסיכותרפיסט בעל שם ספריו יצאו בהמדרות רבות. לרכישת הספר ולקבלתו במשלוח לבית ניתן להתקשר : 058-7676321)

היה לי תלמיד קשה; מזיק וחוצפן. הילד התקוטט עם כולם, וגם ספג מכות כל יום

פרקי חינוך מעשרות שנותיו בעבודת-הקודש לחינוך ילדי ישראל של הגה"צ רבי משה טורק זצ"ל

שסמכו על טוהר-ליבו, זְכוּת-שכלו ונסיונו רב השנים, ונתנו בו את אימונם המלא. כדוגמת: הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל, מחשובי תלמידי ה'חזון איש', ומלפנים מראשי כולל 'חזון איש'; הגאון רבי צבי מרקוביץ זצ"ל, ראש ישיבת קרלין ורב העיר רמת-גן; הגאון רבי שרגא פייבל שטיינברג זצ"ל, מראשי ישיבת 'תפארת ציון' ומחשובי תלמידי ה'חזון-איש'; הרה"ג רבי מאיר מונק זצ"ל, מנהל ת"ת 'תורת אמת'; הרה"ג רבי אברהם יוסף וולף זצ"ל, מנהל סמינר 'בית יעקב' בני-ברק ועוד. ויבדלו לחיים טובים ארוכים: רבי צבי אייזנשטיין שליט"א, מראשי ישיבת 'תפארת ציון'. רבי יהושע דוד טורצ'ין שליט"א, רב קהילות 'פרושים' בארץ-הקודש, ועוד.

היו גם מחנכים שסיפרו כי באו אליו בשליחות גדולי ישראל עיני-העדה; ראש הישיבה מרן הגרא"מ שך זצ"ל, ראש הישיבה מרן הגרמ" ליפקוביץ זצ"ל ועוד אחרים. הם שהכירו את רבי משה כאיש חינוך ותיק ועתיר-נסיון וכבעל עקרונות מוצקים והשקפת עולם בהירה, ובכוחו להשיב על אתר תשובה כהלכה

עשרות שנותיו של רבי משה בעבודת-הקודש של חינוך ילדי ישראל הוציאו לו שם ומוניטין של מחנך בה"א הידיעה, ושל בר-סמכא מובהק בתחום החינוך, והציבו אותו בכותל המזרח של המחנכים הדגולים בדור האחרון שיצא שמשם בהעמדת תלמידים לשם ולתפארת.

אנשי חינוך רבים; מורים, מנהלים, מפקחים, ראשי-ישיבות לצעירים, משגיחים, כמו גם הורים לילדים מתקשים ובחורים מתמודדים - סרו לביתו ליטול ממנו עצה ותושיה ולשמוע את חוות-דעתו בלבטים ובשאלות שעל סדר יומם. ורבי משה, בצדקת-דרכיו וטוב-עיניו וליבו נענה לכולם בנועם, בסבלנות ובאורך-רוח. השתדל לכוונם אל האפיק הנכון, ולהחכימם בעצותיו והדרכתיו הנבונות. כך במשך עשרות שנים, עד זקנה ושיבה מופלגים, היה תל-תלפיות שרבים פונים אליו.

שעות רבות הקדיש מזמנו כדי לשבת על המדוכה בבעיות חינוכיות רגישות בצוותא עם גדולי-תורה ואישי-חינוך נודעים,

להכיר כל תלמיד על בוריו.

סיפר רבי משה: "כאשר לימדתי בכיתה ח' בבית-ספר 'יסודי התורה', שנים אחדות לאחר מלחמת תש"ח, היה לי תלמיד קשה; מזיק וחוצפן. הילד התקוטט עם כולם, וגם ספג מכות מהוריו כל יום. בכתה ח' נסענו ליומיים למקומות הקדושים. בלילה ישנו בצפת, ולמחרת נסעו למירון. בדרך, בעלייה לציון הרשב"י, שמנו לב שהתלמיד הזה לא נמצא. נכנסנו לבהלה גדולה מפני שרק ערבים היו באזור. רק כעבור כשעתיים וחצי ראינו אותו עולה מהכביש. התברר לנו מה אירע: נסע איתנו ילד יתום שהיתה לו שמיכת צמר יקרה מאד, והוא שכח אותה בצפת. מצאנו אדם שנסע לצפת והילד הצטרף אליו. ה'מזיק' שלנו חשש שהילד ייסע שנית מצפת למירון ולא ימצא אותנו, ולכן החליט שהוא מחכה לו בכביש למטה. וכך עברו עליו שלוש שעות בשמש הלוהטת. מצאנו אותו סמוק כעגבניה. כשמוע המנהל המסור של בית-הספר הרב רבי שרגא סיני זצ"ל את טוב לבו של תלמידו הקשה, משך בחזקה בשערות זקנו וצווח: 'אוי לנו שלא הכרנו אותו עד עכשיו. שמונה שנים הוא לומד אצלנו ולא הכרנו את לבו הטהור והרחמן. רק את הרע שבו ראיתי. אני ממש לא בסדר'. המנהל היה בצער בגלל המקרה הזה זמן רב אחרי כן. [אגב, במרוצת השנים אותו תלמיד צמח לאישיות חינוכית חשובה, וכיהן כמנהל בית ספר].

סיפור נוסף שמע רבי משה מאיש החינוך הצדיק הנודע ד"ר רבי משה אויערבאך זצ"ל מפ"ת: היה לו תלמיד שבזמן מסוים היה מופרע. כמעט שהתפתה לנזוף בו, אך לא! קרא לו לחדרו, ומתוך השיחה נודע כי אמו מאושפזת בבית-החולים. אביו שוהה סמוך למיטתה והבן נותר חסר תשומת לב. סיים אותו מחנך ואמר: "אילו הייתי כועס עליו, הייתי נחשב כפושע לכל דבר וענין".

כשבאו אל רבי משה הורים והביעו בפניו חשש מהילד שלהם שמשותב, היה מרגיע אותם ואומר שאם משקיעים בשובבים האלו הם יוצאים מוצלחים ביותר. לילד שובב יש הרבה אנרגיות, וחובה לתעל אותן לכיוון הנכון, וכשמצליחים בכך, אזי התוצאות מצוינות.

מתוך הכרה בטבעם השובב של ילדים אומרים חז"ל (יומא עח, ב) שצריך לקנות כלים לילדים כדי ישברו אותם. צריך לאפשר לילד להוציא את מרצו.

היה רבי משה מזכיר את המלמד של הגאון האדיר 'הרוגוטשובער' זצ"ל. אותו גאון נודע, היה בטבעו תוסס מאד. אופן לימודו, כל ימיו, היה בעמידה סביב השולחן כשהוא רץ מספר אחד למשנהו. המלמד שלו בילדותו, שהכיר באופיו ובעובדה שאינו מסוגל לשבת על מקום אחד ברוגע, הסכים ללמדו באופן הבא: יוסף ראזין הקטן ישב על עץ גבוה, והמלמד יושב תחת העץ ומקריא לו את מילות הגמרא בקול רם שישמעו לאוזניו... "אילולי היה לי מלמד כזה העולם היה מפסיד את הרוגוטשובער" - היה ה'רוגוטשובער' אומר בענוות-חן.

(מתוך הספר 'לדמותו של מחנך')

שאינן בה סטיה כמלוא-נימה מדרך אבותינו. כבר הוזכרה בפרק הקודם התבטאותו של הרב שך אודותיו באוזני רבי אברהם ישראל גומבו שליט"א, מנהל ת"ת 'קרלין-סטולין' ויו"ר ארגון 'אחיה' בבני-ברק: "לך תתייעץ עם רבי משה טורק בכל דבר, הוא מוסמך בחינוך עוד מה'חזון איש"...

בכישוריו הפדגוגיים ובתבונתו העמוקה בהלך-נפשם של מתחנכים צעירים, הצליח רבי משה לפתור בעיות רבות בעילות ובמקצועיות. הוא שפע רעיונות מקוריים והצעות מעשיות. כל מי שהתייעץ עמו, שמע דבר חידוש; רכש תיאוריות, שיטות-פעולה ועצות מעשיות שלא ידע קודם. גם אם שמע דברים 'פשוטים' שכבר ידע, כשאלו יצאו מפיו של המחנך המנוסה הם קיבלו תוקף ומידת-הארה שלא היתה בהם קודם.

באסיפת מחנכים אמר רבי משה שלא מצא דרך חינוכית זולת אהבה, ועוד אהבה, ושוב אהבה. ואהבה זו עליה לשאת אופי של אהבת אב לבנו. אבא מתנהג עם בנו בתקיפות לעתים, אבל על זו מסוככת אהבה בלתי נסתרת. גם בעת ביקורת צריך שהילד ירגיש שבסופו של דבר: "על כל פשעים תכסה אהבה" (משלי י, ב).

בתחכום, היה רבי משה מיעץ לפעמים להורים שיתנו מתנות למלמד - כדי שתיכנס בלבו אהבה אל הילד.

ילד שמתחנך על ידי מכות וצבטות, לא יזכור את נעימות החוויה ואת מתיקות הלימוד. בזיכרוננו ייחקקו רק העונשים. אבל עלינו לחנך ל"לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה". ברוקח (הלכות חג השבועות אות רצו) כתוב שילד הנכנס ללימוד התורה לוחך אותיות של דבש ופורסים לו עוגת דבש. זו דרכה של תורה. הרמב"ם (הל' ת"ת ב, ב) כבר מתיר הכאה ב"רצועה דקה" כדי "להטיל אימה", כלומר להשיג משמעת, אך לא "הכאת אויב" בשוטים ובמקלות. אך אין זה עיקר דרך החינוך. המטרה בחינוך היא להעניק טעם בתורה ומצוות. הדבר אפשרי רק באמצעות אהבה. דליים של אהבה.

למצוא עבור כל תלמיד שפה משלו

רבי משה היה מצטט הגדרה מרשימה ששמע ממורו ורבו הגה"צ רבי חיים זאב פינקל זצ"ל. לדבריו, סבו, ה'סבא מסלבודקה', דיבר בישיבתו עם שלוש מאות בחורים - בשלוש מאות שפות. עם כל תלמיד דיבר בשפתו.

זו אומנות המחנך! עליו לגשת לכל ילד ולכל נער בשביל המוליך אליו. להתאים את החינוך לאופיו ולפתח את תכונותיו שלו.

רבי משה שמע מבוחר בתלמוד-תורה, שהיה תלמיד שבמשך כל השבוע לא פתח את פיו וגם בבחינות התעטף בשתיקה ולא היה משיב לשאלות. באותה כיתה למד תלמיד אחר, מוצלח מאד, שתמיד הכין את עצמו למבחן, ובעבורו הכין ה'בוחר' שאלות מסובכות במיוחד. אך הנה, היחיד שענה על השאלות האלו היה התלמיד השתקן. דווקא הסגנון הזה הצליח לפתוח את לבו הסגור. אם כן כיצד נדע מה טמון בכל אחד ואחד. אנחנו חייבים

נדריים דף עו

מדוע מסר ר' אלה שיחה בליל שבת בת דקה וחצי בלבד לאחר שנים שפסק?

נדרה בלילי שבת יפר בלילי שבת

והייתי על ערש דווי. המשגיח שמע מזה ובא לבקרנו. הוא נכנס לחדרי בבית החולים. וכשראיתו פרצתי בכי והתחננתי אליו שיתפלל עליו ויברכני.

שאל אותי ר' אלה, האם ילדיך שומרים שבת, אמרתי, לא. האם מניחים תפילין, אמרתי לא. אמר לי המשגיח, אני מצטער אך אני יכול לברך אותך. התחלתי לבכות בכי עצום, הן על ילדי, והן על עצמי.

ותוך כדי הבכיות שלי הגיעו הילדים לבקרני. שאלו אותי מה קרה, וסיפרתי להם שיש כאן אדם קדוש שאיני מוכן לברכני בגלל שאתם מחללי שבת. שמעו הילדים ופנו לפינת החדר והתייעצו ביניהם עד שחזרו ואמרו שהחליטו שבשביל לקבל את ברכת הקדוש הם מוכנים לשמור שבת ולהניח תפילין.

שמע את זה ר' אלה וברכני בברכה אמיצה והבטיחני שאבריא. וכעת תמסור למשגיח שכבר עברו עשר שנים ואני ברוך ד' חי ובריא בזכות ברכתו.

וכשבאתי למסור לר' אלה את דברי אותו יהודי, אסר עלי לספר לאף אדם את הסיפור, ואמר לי אתה תשמע בשיחה מי זה המשגיח שלך וכמה הוא שווה באמת. וזה הסיבה שר' אלה סיפר מה שסיפר כנראה כדי להסיר מעצמו שיירי גאוה בעקבות הסיפור שלי.

[שמעתי מחכם אחד שהיה בניחום אבלים אצל יהודי נכבד שלמד אצל ר' אלה, ושם סופר סיפור זה מבעל המעשה].
(דברים ערבים)

בשנים האחרונות ר' אלה כבר לא היה אומר שיחות בליל שבת.

ליל שבת אחת ר' אלה נעמד לומר שיחה, ובישיבה התרגשו מאד, אלא שאז דיבר ר' אלה דברים חסרי פשר במשך דקה וחצי וסיים וירד.

ומה סיפר ר' אלה?

הוא סיפר כך: שכאשר היה אברך צעיר נזדמן לדווינסק ונכנס אצל הרוגצ'ובר ודיברו בלימוד.

כשסיימו שאל אותו מי אתה ואמר לו.

נענה הרוגצ'ובר ואמר לו, שמעתי עליך שאתה ירא שמים גדול, אבל אם אתה צדיק כמו שאתה ת"ת, המצב גרוע ביותר.

עד כאן סיפר ר' אלה במשך דקה וחצי וסיים וירד. והציבור אינו יודע מה רוצה המשגיח ולמה סיפר כזאת, בקיצור, תעלומה. לאחר מספר שנים שר' אלה נפטר, בשעת ההלויה ניגש אחד הבחורים לחבריו ואמר להם שהוא רוצה לספר להם משהו על המשגיח. אתם זוכרים את מה שר' אלה סיפר על עצמו ואף אחד לא הבין מה הוא רוצה.

ובכן כעת אני רשאי לספר לכם.

בצהריים של אותו ליל שבת, ניגשתי למשגיח וסיפרתי לו שלפני כמה ימים פגשני יהודי ושאלני היכן אני לומד. וכששמע שאני לומד אצל המשגיח אמר לו בא ואספר לך מי זה המשגיח שלכם.

וכך סיפר אותו יהודי: אני והמשגיח למדנו יחד בישיבה קטנה בחו"ל ונפרדו דרכינו. לפני עשר שנים חליתי במחלה אנושה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

קו השיעורים של דרשו לרשותכם

24 שעות ביממה

מגוון שיעורים לבחירה

דף היומי בבלי

דף היומי ירושלמי

דף היומי בהלכה

שיעורים לפרשת השבוע

ועוד מגוון ענק של שיעורים ומידע על תוכניות דרשו

חייגו עכשיו

077-2222-666

לחייג, ללמוד, לדעת

האם מותר לטלפן אל ההורים לפני תפילת שחרית?

או שאף היא בכלל האיסור. ובמקרה שהוצרך בלאו הכי לעבור בסמוך לביתו של אותו אדם - וכגון שביתו נמצא בדרך המובילה לבית הכנסת - רשאי לגשת אליו ולברכו בברכת 'בוקר טוב' וכדומה; אך לא בברכת 'שלום', שהיא שמו של השי"ת, ואין ראוי לכבד בו אחרים לפני שמברכים ומתפללים להשי"ת.

[שו"ע פט, ג, ומשנ"ב ח-יב; וראה ביה"ל ד"ה ואפילו; בו"מ דרשו, 16]

מעט שהגיע זמן תפילת שחרית (ראה תקציר לאתמול), אסור לגשת במיוחד אל אדם אחר - כגון ללכת לביתו, או אף לגשת אל מקומו בבית הכנסת - ולברכו לשלום, בברכת 'בוקר טוב', וכדומה, וכל שכן במילה 'שלום' עצמה.

והאיסור הוא אף ביחס לאדם שהוא חייב בכבודו מדאורייתא, כגון רבו או הוריו. ונחלקו הפוסקים, אם בנוגע לשיחה טלפונית ניתן להקל, משום שאינו ניגש בפועל למקומו של מקבל השיחה,

איזו הלכה משמשת כ'תזכורת' להתפלל?

ברם, מי שבירך חלק מברכות השחר, רשאי לכתחילה לברך לשלום את מי שפוגש בדרכו, ואינו צריך לשנות מהנוסח המקובל; וכן רשאי לכרוע כנגדו לאות שלום. ובכל מקרה, מותר להשיב שלום למי שבירכו לשלום, לברך בברכת 'מזל טוב', וכן לברך לשלום בכל צורה שהיא לפני תפילות מנחה וערבית.

[שו"ע פט, ג, ומשנ"ב יד, יד וטז; בו"מ דרשו, 15, 17, 20]

בהמשך לאמור, הפוגש אדם בדרכו לבית הכנסת לפני תפילת שחרית, מעיקר הדין מותר לו לברכו לשלום, ואף במילה 'שלום'; אולם, נהגו לשנות מהנוסח המקובל של הברכה, כדי שהשינוי ישמש כ'תזכורת' לכך שטרם התפלל, ולא יתעסק בדברים אחרים; ולכן, במקום שרגילים לומר "בוקר טוב" בלשון הקודש, יאמר "צפרא דמרי טב" בארמית. וכמו כן, אף כשפוגע בו בדרכו ואינו ניגש אליו במיוחד, אסור לכרוע כנגדו לאות שלום.

מהו התנאי שיש לעשות לפני תפילת שחרית שלא בזמנה?

בשבת קודש וביום טוב, שבהם לא ניתן להתפלל תפילת נדבה, יש להתפלל ללא תנאי.

ובזמן שבין חצות היום לזמן 'מנחה גדולה' - אסור להתפלל שחרית, ובדיעבד יצא ידי חובה. ולאחר שהגיע זמן מנחה - אם החסיר את תפילת שחרית בשוגג או באונס, יתפלל מנחה, ואחר כך שחרית, ל'תשלומין'.

[שו"ע פט, א, ומשנ"ב ו-ז; בו"מ דרשו, 11; וראה שו"ע קז, א]

כפי שלמדנו, זמן תפילת שמונה עשרה של שחרית לכתחילה, הוא עד שלישי היום. ומי שלא התפלל - באונס, בשוגג, או במזיד - עד לסוף זמן תפילה, יתפלל לאחר מכן, עד חצות היום.

ויש אומרים, שאם השתהה במזיד, לא יתפלל לאחר זמן תפילה; ולכן, בימות החול - שבהם ניתן להתפלל 'תפילת נדבה' (ראה במקורות) - יש להתנות לפני התפילה, שאם אסור להתפלל בשעה זו תפילת חובה של שחרית, תהיה התפילה נדבה, אך

* תחילת היום ההלכתי, מחולקת לארבעה שלבים: 1. 'עמוד השחר' - התנוצצות אור השמש בקצה האופק המזרחי. 2. 'האיר המזרחי' - הופעת אור השמש על פני כל האופק המזרחי. ולדעת פוסקים רבים, זהו זמן 'עמוד השחר'. 3. 'משכייר' - כשאור היום מספיק לְכַדֵי "שיראה את חברו הרגיל עמו קצת, בריחוק ארבע אמות, ויכירנו" 4. הנץ החמה - תחילת הַרְאֹת אור השמש בראשי ההרים.

* זמן תפילת שמונה עשרה של שחרית לכתחילה, הוא בזמן 'הנץ החמה'. והזמן נמשך עד סוף השליש הראשון של היום. וצריך לסיים את כל התפילה בתוך זמן זה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

האם חלים דיני ירושה על משרה ציבורית?

מכוח אשתו. ויש שכתבו, שְנָכַד אינו נחשב ליורש לענין זה. ועוד נחלקו הפוסקים, אם הלכה זו אמורה גם לגבי 'חזקה' בעשיית מצוה מסוימת, כגון 'פתיחת הארון'. וכמו כן, נחלקו הפוסקים, אם הלכה זו אמורה גם לגבי מינויים של תורה, כגון רב קהילה, או דיין; והמנהג מקדמת דנא בכל ישראל, שיש ירושה גם במינויים של תורה.

[שו"ע נג, כה, משנ"ב פג (רפה), וביה"ל ד"ה שליח; בו"מ דרשו, 93-95]

אדם שנשא במשרה ציבורית שיש בה מעלה וכבוד, ומת, והותיר אחריו בן הראוי למלא את מקומו - הבן קודם לכל אדם אחר למינויו למשרת אביו, גם אם ישנם המתאימים למשרה זו יותר ממנו. ואף בחיי האב, אם הוא נזקק לסיוע במשרתו, הבן קודם בסיוע זה לכל אדם אחר.

ונחלקו הפוסקים בנוגע למקרה שבו אין בן הראוי למלא את מקומו, אך יש חתן הראוי לכך - אם הוא יורש את מקום חותנו

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפוח בכל יום' לתיבת המייל שלך

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il